

Voorbeeldzorgplan Dementie

Voorbeeldzorgplannen

Dit voorbeeldzorgplan is met nadruk een *voorbeeldzorgplan* en geen *standaardzorgplan*.

Verpleegkundigen en verzorgenden kunnen het plan als hulpmiddel gebruiken bij het assessment en bij de uitvoering van de zorg. Met dit plan maak je een plan op maat voor een individuele cliënt.

Dit betekent dat je bewust kiest wat wel of niet van toepassing is. Het voorbeeldzorgplan combineert de Omaha-systematiek met inhoudelijke landelijke richtlijnen en expertise uit het veld. Naast gebied-soort actie-actievlak staan in de specificatie puntsgewijs de relevante onderdelen van deze landelijke richtlijnen. Zo gebruik je als zorgmedewerker niet alleen de Omaha-systematiek, maar neem je ook op een eenvoudige en snelle manier kennis van de actuele standaarden en toets je je individuele zorgplan met het voorbeeldzorgplan en de actuele kennis.

Werkwijze

Het voorbeeldzorgplan omvat alle mogelijke aandachtsgebieden met alle mogelijke interventies. Dit zijn er dus veel. Het is uitdrukkelijk niet de bedoeling dat alle aandachtsvelden en interventies worden overgenomen in een individueel zorgplan. Per onderdeel kijkt de zorgmedewerker wat wel en niet past bij de eigen cliënt in zijn context. Ook kan de zorgmedewerker de specificaties aanpassen voor het op maat maken van het plan. Omaha zorgt voor eenheid van taal en het gebruik van voorbeeldzorgplannen stimuleert dit nog verder. Maar geen cliënt is hetzelfde, dus het blijft zaak dat verpleegkundigen en verzorgenden goed kijken naar de cliënt en blijven nadenken over de zorg. Het voorbeeldzorgplan kan daarbij dienen als ondersteuning, niet om te sturen.

Er zijn voorbeeldzorgplannen beschikbaar van ruim 20 veelvoorkomende onderwerpen in de VVT. We hebben ze gemaakt met (wijk)verpleegkundigen van Allertzorg, Amstelring, Buurtzorg, Marente, Surplus, Thebe, Zorgaccent en Zorgbalans. De voorbeeldzorgplannen zijn alleen beschikbaar voor leden van de stichting Omaha System Support en te downloaden via het ledendeel op **www.omahasystem.nl**.

Voorbeeldzorgplan Dementie

Gebied	Soort actie	Actievlak	Specificatie
Omgevingsdomein			
<i>Buurt/ werkplek veiligheid</i>	MB Monitoren / Bewaken	Veiligheid	Signaleren van: <ul style="list-style-type: none"> • Onveilige omgeving • Dwalen • Bezorgdheid, overlast voor buurtbewoners
<i>Inkomen/ financiën</i>	MB Monitoren / Bewaken	Financiën	Signaleren van: <ul style="list-style-type: none"> • Problemen met boekhouding, administratie en financiën • Advies over onderbewindstelling
<i>Omgevingshygiëne</i>	MB Monitoren / Bewaken	Omgeving	Signaleren van: <ul style="list-style-type: none"> • Vervuilde woonomgeving
<i>Woning</i>	CM Case-managen	Huishouding	Inschakelen van: <ul style="list-style-type: none"> • Huishoudelijke zorg
<i>Woning</i>	AIB Adviseren / Instrueren / Begeleiden	Hulpmiddelen	Advies over: <ul style="list-style-type: none"> • Ondersteunende technologie (automatische verlichting, GPS, domotica) • Hulpmiddelen
<i>Woning</i>	MB Monitoren / Bewaken	Veiligheid	Signaleren van: <ul style="list-style-type: none"> • Onveilige woning • Onveilig gedrag
<i>Woning</i>	AIB Adviseren / Instrueren / Begeleiden	Woon- of verblijfplaats (thuis)	Advies over en begeleiding bij: <ul style="list-style-type: none"> • Herkenbaarheid: eigen spullen, vaste plek • Langetermijnhuisvesting en woonvormen • Wachtlijsten
Gebied	Soort actie	Actievlak	Specificatie
Psychosociaal domein			

<i>Communicatie met maatschappelijke voorzieningen</i>	CM Case-managen	Andere voorzieningen in de buurt/gemeenschap	Contact leggen met lotgenotengroepen, welzijn/activiteiten in de buurt. <ul style="list-style-type: none"> • Aanvraag indicatie bij Wmo/Wlz
<i>Geestelijke gezondheid</i>	AIB Adviseren / Instrueren / Begeleiden	Copingsvaardigheden	Begeleiding bij: <ul style="list-style-type: none"> • Acceptatie en verwerking • Gevolgen van dementie
<i>Geestelijke gezondheid</i>	AIB Adviseren / Instrueren / Begeleiden	Geestelijke zorg	Begeleiden bij ziekteproces: <ul style="list-style-type: none"> • Cognitieve problemen • Psychosociale problemen • Angst voor (cognitieve) achteruitgang • Schaamte • Ondersteuning autonomie en zelfmanagement
<i>Geestelijke gezondheid</i>	AIB Adviseren / Instrueren / Begeleiden	Omgaan met boosheid	Begeleiding cliënt bij: <ul style="list-style-type: none"> • Gevoelens van boosheid
<i>Geestelijke gezondheid</i>	MB Monitoren / Bewaken	Signalen/symptomen-mentaal/emotioneel	<p>Monitoren mentaal welbevinden en psychosociale problematiek</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nagaan of er nog (enig) ziekte-inzicht is • Bewaking autonomie en zelfmanagement • Monitoren: • Signalen van eenzaamheid • Angst, geen vertrouwen in zichzelf, achterdocht • Terugtrekken, ontkenning <p>Monitoren symptomen depressie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aanhoudende sombere stemming • Verlies van interesse of plezier • Slaapproblemen (veel of juist weinig) • Rusteloos zijn of juist te rustig • Gedachten aan de dood of zelfdoding • Verandering van eetlust of gewicht • Verlies van energie • Gevoelens van waardeloosheid

			<ul style="list-style-type: none"> • Bewaken zelfmanagement
<i>Geestelijke gezondheid</i>	CM Case-managen	Zorg door arts/specialist	Bij aanwijzingen voor psychische/depressieve klachten: <ul style="list-style-type: none"> • Verwijzing naar arts of casemanager dementie die eventueel kan doorverwijzen
<i>Interpersoonlijke relaties</i>	CM Case-managen	Interactie	Signaleren van onbalans in relatie van cliënt met omgeving (o.a. mantelzorg, buurt, familie)
<i>Mantelzorg/zorg voor kind of huisgenoot</i>	MB Monitoren / Bewaken	Copingsvaardigheden	Begeleiding bij: <ul style="list-style-type: none"> • Acceptatie en verwerking • Gevolgen van dementie
<i>Mantelzorg/zorg voor kind of huisgenoot</i>	AIB Adviseren / Instrueren / Begeleiden	Gedragsverandering	Advies en begeleiding bij: <ul style="list-style-type: none"> • Aanpassing van gedrag mantelzorger; dit gedrag kan namelijk effect hebben op de cliënt met dementie
<i>Mantelzorg/zorg voor kind of huisgenoot</i>	AIB Adviseren / Instrueren / Begeleiden	Geestelijke zorg	Informatie over ziektebeeld: <ul style="list-style-type: none"> • Vier fasen: bedreigde ik, verdwaalde ik, verborgen ik, verzonken ik • Mogelijke oorzaken gedragsverandering (pijn, infecties, depressie) • Medicatie (beheer, toediening, bijwerkingen) • Belang van bewegen én rusten • Belang van creativiteit/muziek Begeleiden bij ziekteproces: <ul style="list-style-type: none"> • Cognitieve problemen en angst voor cognitieve achteruitgang • Psychosociale problemen • Steeds grotere afhankelijkheid cliënt • Gedrags- en stemmingsontregelingen: apathie, agitatie, angst en depressie • Psychotische verschijnselen: hallucinaties en wanen (mede getriggerd door visusstoornissen en slechthorendheid) • Mogelijkheden ondersteuning, bijvoorbeeld telefonische hulpdienst, website, casemanager dementie, Alzheimercafé, patiëntenvereniging
<i>Mantelzorg/zorg voor kind of huisgenoot</i>	AIB Adviseren / Instrueren / Begeleiden	Omgaan met boosheid	Advies, instructie en begeleiding bij: <ul style="list-style-type: none"> • Negatieve gevoelens • Boosheid

			<ul style="list-style-type: none"> • Neiging tot geweld
Mantelzorg/zorg voor kind of huisgenoot	AIB Adviseren / Instrueren / Begeleiden	Opvang/respijtzorg	Advies over: <ul style="list-style-type: none"> • Belang van en mogelijkheden voor respijtzorg: vrijwilligers, dagverzorging, dagbehandeling, tijdelijke opname, mantelzorgondersteuning
Mantelzorg/zorg voor kind of huisgenoot	AIB Adviseren / Instrueren / Begeleiden	Overigen	Advies bij wilsonbekwaamheid: <ul style="list-style-type: none"> • Machtigingen/volmachten • Testament • Beschermingsbewind, mentorschap, curatele • Zie www.alzheimer-nederland.nl
Mantelzorg/zorg voor kind of huisgenoot	AIB Adviseren / Instrueren / Begeleiden	Persoonlijke hygiëne	Advies over omgang met cliënt bij persoonlijke hygiëne
Mantelzorg/zorg voor kind of huisgenoot	MB Monitoren / Bewaken	Signalen/symptomen-mentaal/emotioneel	Signaleren overbelasting
Mishandeling/misbruik	MB Monitoren / Bewaken	Signalen/symptomen-fysiek	Signaleren mishandeling en/of misbruik; zie Meldcode Huiselijk geweld
Rolverandering	AIB Adviseren / Instrueren / Begeleiden	Copingsvaardigheden	Begeleiden van cliënt en naasten bij rolverandering
Rouw	AIB Adviseren / Instrueren / Begeleiden	Copingsvaardigheden	Begeleiden van cliënt en naasten: <ul style="list-style-type: none"> • Leren delen van en uiting geven aan verlieservaring • Gezamenlijk terugkijken (levensboek) • Aandacht voor wat er nog wel is en wat nog wel kan
Seksualiteit	AIB Adviseren / Instrueren / Begeleiden	Copingsvaardigheden	Begeleiden bij: <ul style="list-style-type: none"> • Seksuele problemen • Verandering behoefte aan seksualiteit • Rolverandering
Sociaal contact	AIB Adviseren / Instrueren / Begeleiden	Supportgroep	Lotgenotencontact, bijvoorbeeld dagbesteding, Alzheimercafé, patiëntenvereniging <ul style="list-style-type: none"> • Zolang mogelijk mee blijven doen in de sociale omgeving

Gebied	Soort actie	Actievlak	Specificatie
Fysiologisch domein			
<i>Besmettelijke/infectieuze conditie</i>	B Behandelen en procedures toepassen	Monsterverzameling	Bij klachten onderzoek laten doen naar infecties
<i>Besmettelijke/infectieuze conditie</i>	MB Monitoren / Bewaken	Signalen/symptomen-fysiek	Signaleren van: <ul style="list-style-type: none"> • Problemen in de mond en bij mondhygiëne • Infecties (onder andere urineweginfecties, longontsteking)
<i>Cognitie</i>	AIB Adviseren / Instrueren / Begeleiden	Anatomie/fysiologie	Instructie en informatie cliënt: <ul style="list-style-type: none"> • Ziektebeeld • Vier fasen: bedreigde ik, verdwaalde ik, verborgen ik, verzonken ik • Gedrags- en stemmingsontregelingen: apathie, agitatie, angst en depressie • Psychotische verschijnselen: hallucinaties en wanen (mede getriggerd door visusstoornissen en slechthorendheid) • Mogelijke oorzaken gedragsverandering (pijn, infecties, depressie) • Medicatie • Belang van bewegen én rusten
<i>Cognitie</i>	AIB Adviseren / Instrueren / Begeleiden	Andere voorzieningen in de buurt/gemeenschap	Advies over: <ul style="list-style-type: none"> • Mogelijkheden voor activiteiten en ondersteuning, afhankelijk van fase van dementie: dagbesteding, psychomotore therapie, herinneringen ophalen (reminiscentie), muziek, zintuigactivering, enz.
<i>Cognitie</i>	AIB Adviseren / Instrueren / Begeleiden	Communicatie	Begeleiden bij: <ul style="list-style-type: none"> • Problemen zich uit te drukken • Afasie
<i>Cognitie</i>	CM Case-managen	Continuïteit van zorg	Samenwerking/informatie-uitwisseling met andere disciplines: onder andere arts, POH, specialist, casemanager Dementie, ergotherapeut, fysiotherapeut, logopedist, diëtist, psycholoog, apotheker <ul style="list-style-type: none"> • Afspraken maken over wie regiehouder is

<i>Cognitie</i>	MB Monitoren / Bewaken	Gedragsverandering	Monitoren: <ul style="list-style-type: none"> • Verergering van de dementie • Gedragsverandering
<i>Cognitie</i>	AIB Adviseren / Instrueren / Begeleiden	Hulpmiddelen	Advies over: <ul style="list-style-type: none"> • Hulpmiddelen ter ondersteuning van geheugen (klok, agenda, enz.)
<i>Cognitie</i>	CM Case-managen	Hulpmiddelen	Ondersteuning bij aanschaf/aanvraag hulpmiddelen
<i>Cognitie</i>	AIB Adviseren / Instrueren / Begeleiden	Opvang/respijtzorg	Advies over: <ul style="list-style-type: none"> • Belang van en mogelijkheden voor respijtzorg: vrijwilligers, dagverzorging, dagbehandeling, tijdelijke opname
<i>Cognitie</i>	MB Monitoren / Bewaken	Signalen/symptomen-fysiek	Signaleren van: <ul style="list-style-type: none"> • Bedorven voedsel in koelkast • Niet goed kunnen bedienen van apparaten (koffiezetapparaat, wasmachine en tv) • Er onverzorgd uitzien • Apraxie (dagelijkse handelingen niet meer kunnen uitvoeren) , agnosie (dingen/ personen niet meer kunnen herkennen) • Gebruik eventueel signaleringslijst • Doe periodiek een screening om mate van achteruitgang te volgen
<i>Cognitie</i>	MB Monitoren / Bewaken	Signalen/symptomen-mentaal/emotioneel	Signaleren van: <ul style="list-style-type: none"> • Achterdochtig zijn • Problemen met oriëntatie en geheugen (o.a. dwalen, herhalen, vergeten) • Gedrags- en stemmingsontregelingen: apathie, agitatie, angst en depressie • Psychotische verschijnselen: hallucinaties en wanen (mede getriggerd door visusstoornissen en slechthorendheid) • Veranderingen in oriëntatie, geheugen • Delier • Gebruik eventueel signaleringslijst • Doe periodiek een screening om mate van achteruitgang te volgen

<i>Mondgezondheid</i>	B Behandelen en procedures toepassen	Persoonlijke hygiëne	Mondzorg volgens richtlijn; zie ook voorbeeldzorgplan Mondzorg
<i>Mondgezondheid</i>	MB Monitoren / Bewaken	Signalen/symptomen-fysiek	Aandacht voor gebitsprothese: <ul style="list-style-type: none"> • Past prothese goed? • Kan cliënt er goed mee eten? Monitoren: <ul style="list-style-type: none"> • Kauw- en slikreflex
<i>Pijn</i>	B Behandelen en procedures toepassen	Medicatie-toediening	Toedienen pijnmedicatie
<i>Pijn</i>	MB Monitoren / Bewaken	Signalen/symptomen-fysiek	Signaleren van pijn. Cliënten met Alzheimer kunnen soms geen/minder pijn ervaren dan je zou verwachten; cliënten met vasculaire dementie vaak juist meer. <ul style="list-style-type: none"> • Pijn uit zich vaak in toegenomen onbegrepen gedrag, onrust of juist apathie Mogelijke signalen: <ul style="list-style-type: none"> • Wenkbrauwen naar beneden bewegen • Omhoog bewegen van wangen • Samenknijpen van de ogen • Neus optrekken • Bovenlip optrekken • Slecht eten • Gebruik eventueel signaleringslijst
<i>Urinewegfunctie</i>	B Behandelen en procedures toepassen	Blaaszorg	Bij incontinentie: <ul style="list-style-type: none"> • Verwisselen incontinentiemateriaal
<i>Urinewegfunctie</i>	CM Case-managen	Blaaszorg	Verwisselen incontinentiemateriaal

Urinewegfunctie	AIB Adviseren / Instrueren / Begeleiden	Infectiepreventie	Advies en voorlichting over: <ul style="list-style-type: none"> • Verhoogde kans op urineweginfectie • Belang van voldoende drinken, regelmatig plassen, blaas goed leegplassen • Duidelijkheid waar wc is
Urinewegfunctie	B Behandelen en procedures toepassen	Monsterverzameling	Bij klachten urine (laten) onderzoeken
Urinewegfunctie	B Behandelen en procedures toepassen	Persoonlijke hygiëne	Incontinentiemateriaal verwisselen <ul style="list-style-type: none"> • Huidverzorging
Urinewegfunctie	MB Monitoren / Bewaken	Signalen/symptomen-fysiek	Signaleren van mogelijke urineweginfectie <ul style="list-style-type: none"> • Tijdig verwijzen naar (huis)arts
Gebied	Soort actie	Actievlak	Specificatie
Gezondheid gerelateerd gedrags domein			
Fysieke activiteit	AIB Adviseren / Instrueren / Begeleiden	Oefening en beweging	Advies en voorlichting over: <ul style="list-style-type: none"> • Belang van bewegen • Mogelijkheden voor bewegen • Relatie tussen cognitie en bewegen • Indien nodig inschakelen fysiotherapeut
Fysieke activiteit	MB Monitoren / Bewaken	Copingsvaardigheden	Monitoren: <ul style="list-style-type: none"> • Inzicht in wel/ niet kunnen lopen? • Inzicht in valgevaar? • Is cliënt nog trainbaar?
Fysieke activiteit	B Behandelen en procedures toepassen	Copingsvaardigheden	Valgevaar en cliënt is niet trainbaar: middelen en maatregelen <ul style="list-style-type: none"> • Sensoren • Valmat • Laag bed

			<p>Let op (Wet Zorg en Dwang)</p> <p>Stap 1 onderzoek alternatieven</p> <p>Stap 2 onvrijwillige zorg in zorgplan (wanneer, wie, vorm, duur, afbouwen, toezicht)</p> <p>Stap 3 extern advies over (afbouw naar) vrijwillige zorg (zijn er nieuwe/ andere alternatieven?)</p>
Gezondheidszorg supervisie	CM Case-managen	Screening	<p>Stimuleer cliënt, mantelzorg en arts om onderzoek te laten doen, zodat de cliënt een diagnose heeft</p> <ul style="list-style-type: none"> Geef informatie over (gedrag en functioneren van) cliënt aan betrokken disciplines (arts, geheugenpoli)
Medicatie	CM Case-managen	Medicatie coördinatie/bestelling	Medicatiebeheer overnemen
Medicatie	MB Monitoren / Bewaken	Medicatie coördinatie/bestelling	<p>Nagaan of cliënt of mantelzorger in staat is zelf voor medicatie te zorgen</p> <ul style="list-style-type: none"> Eventueel adequaat medicatiesysteem inzetten
Medicatie	AIB Adviseren / Instrueren / Begeleiden	Medicatie werking en bijwerkingen	<p>Advies en instructie over:</p> <ul style="list-style-type: none"> Werking medicatie Bijwerkingen medicatie Belang van innemen volgens instructie Belang van medicatietrouw Melden veranderingen
Medicatie	MB Monitoren / Bewaken	Medicatie werking en bijwerkingen	<p>Bewaken:</p> <ul style="list-style-type: none"> Werking medicatie Is cliënt of mantelzorger in staat de medicatie op een verantwoorde wijze te beheren en toe te dienen? <p>Signaleren:</p> <ul style="list-style-type: none"> Bijwerkingen
Medicatie	AIB Adviseren / Instrueren / Begeleiden	Medicatie-toediening	<p>Instructie:</p> <ul style="list-style-type: none"> Juiste dosering, techniek en tijdstip Opslag Bestelling

<i>Medicatie</i>	B Behandelen en procedures toepassen	Medicatie-toediening	<p>Overnemen Toedienen van medicatie volgens voorschrift en medicatie toedienlijst: middelen en maatregelen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Medicatie achter slot en grendel • Erbij blijven als cliënt medicatie inneemt • In druppelvorm geven ipv pillen, zodat cliënt het niet in mond kan houden <p>Let op, Stap 1 onderzoek alternatieven Stap 2 onvrijwillige zorg in zorgplan (wanneer, wie, vorm, duur, afbouwen, toezicht) Stap 3 extern advies over (afbouw naar) vrijwillige zorg (zijn er nieuwe/ andere alternatieven?)</p>
<i>Persoonlijke zorg</i>	B Behandelen en procedures toepassen	Persoonlijke hygiëne	<p>Hulp bij:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ADL • Aandacht voor mondzorg (zie voorbeeldzorgplan Mondzorg) • Incontinentie
<i>Persoonlijke zorg</i>	MB Monitoren / Bewaken	Persoonlijke hygiëne	<p>Monitoren persoonlijke hygiëne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Verzorgt cliënt zichzelf? • Voldoen bril en gehoorapparaat? • Gaat cliënt naar kapper/pedicure? • Kleding in orde? • Is er sprake van apraxie?
<i>Slaap en rustpatronen</i>	AIB Adviseren / Instrueren / Begeleiden	Rust/slaap	<p>Advies:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bewaking dag-/nachtritme • Indien nodig inschakelen arts
<i>Slaap en rustpatronen</i>	MB Monitoren / Bewaken	Rust/slaap	<p>Signaleren:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Onvoldoende rust/slaap • Nachtelijke onrust • Dwalen • Indien nodig inschakelen arts

Voeding	AIB Adviseren / Instrueren / Begeleiden	Voeding, beleid/balans	Advies over: <ul style="list-style-type: none"> • Gezonde voeding • Voldoende drinken • Ondersteuning autonomie en zelfmanagement
Voeding	CM Case-managen	Voeding, beleid/balans	Verwijzen naar of regelen van maaltijdservice
Voeding	MB Monitoren / Bewaken	Voeding, beleid/balans	Monitoren: <ul style="list-style-type: none"> • Gezonde voeding • Voedingstoestand en gewicht • Voeding over de datum • Bewaking autonomie en zelfmanagement
Voeding	B Behandelen en procedures toepassen	Voedingsprocedures	Aanreiken, klaarmaken en/of toedienen van eten en drinken

Richtlijnen:

[Zorgstandaard Dementie, 2013](#)

[Richtlijn Probleemgedrag bij mensen met dementie, Verenso, 2018](#)

[Meldcode Huiselijk geweld en Kindermishandeling](#)

[Zorg voor beter: dementie](#)

[Richtlijnen mondzorg](#)

[Stappenplan Wet Zorg en Dwang](#)

[Alternatievenbundel onvrijwillige zorg, Vilans, 2018](#)